

Alkame, Halife Ebû Bekir tarafından Filistin taraflarına gönderilen orduda da Amr b. Âs'a bağlı olarak kumanda görevi aldı. Onun bu görevi Hz. Ömer zamanında da devam etti ve Filistin'in önemli şehirlerinden Gazze'yi İslâm top- raklarına kattı. Filistin fethedildikten sonra bölgenin yarısının yönetimi ken- disine bırakıldı. Hz. Ömer'le kumandan- ları arasında Câbiye'de vuku bulan tar- tışmada o da bulundu.

Hicretin 20. yılında Halife Ömer deniz yoluyla Habeşistan'a göndereceği askerî birliğin başına Alkame'yi geçirdi. Fakat çıkan bir fırtınada Alkame askeriyile bir- likte boğularak şehid oldu. Bu olaydan sonra halife deniz yoluyla sefer düzenle- memeye karar verdi. Bu faciadan sade- ce Alkame'nin kurtulduğu, Hz. Ömer'in vefatı sırasında Filistin'deki yöneticilik görevine devam ettiği ve Hz. Osman dev- rindeki fetihlere katıldığı da rivayet edil- mektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

Müsned, III, 67; Buhârî, "Meğâzî", 59; İbn Mâce, "Cihâd", 40; Vâkidî, *el-Meğâzî*, III, 983; İbn Hişâm, *es-Sîre*, IV, 639-640; İbn Sa'd, *eş-Tabakât*, II, 163; Taberî, *Târîh* (Ebû'l-Fazl), III, 394, 604, 610; IV, 67, 112, 289; İbn Abdülber, *el-İstî'âb*, III, 127; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe*, IV, 87; a.mif., *el-Kâmil*, II, 497, 501, 536, 569; İbn Hacer, *el-İşâbe*, II, 505-506; *Mu.Fs.*, II, 307.

SELMAN BAŞARAN

ALKAME b. ULÂSE

(علقمة بن علاثة)

Alkame b. Ulâse b. Avf el-Kilâbî el-Âmirî (ö. 20/641)

Hiz. Ömer devrinde valilik yapan sahâbî.

Âmir b. Sa'saa kabilesinin Kilâb boyu- na mensuptur. Cähiliye devrinde kabile- si arasında büyük bir nüfuz ve itibara sahipti. Hudeybiye Antlaşması'ndan son- ra ve Mekke'nin fethinden önce Medi- ne'ye giderek Hz. Peygamber'le görüş- tü ve kabilesi adına ona biat etti. Müel- lefe-i kulûb* dan olduğu, Hz. Peygam- ber'in aynı durumdaki diğer sahâbîlerle birlikte ganimetten ona da önemli pay- lar ayırdığı kaynaklarda zikredilir. Alka- me, Tâif halkının müslüman oluşundan kısa bir süre sonra irtidad ederek Şam'a gitti. Hz. Peygamber'in ölümü üzerine çıkan karışıklıktan faydalanarak Kilâbo- ğulları arasına döndü ve onları teşkilât- landırmak istedi, fakat Hz. Ebû Bekir'in bölgeye Ka'ka' b. Amr kumandasında bir

askerî birlik göndermesi üzerine Suri- ye'ye kaçmak zorunda kaldı. Hz. Pey- gamber'in ölümünden sonra irtidad et- tiği, hatta bu irtidad olayının Hz. Ömer devrinde meydana geldiği hakkında da bazı rivayetler vardır. Alkame'nin daha sonra tövbe ederek yeniden müslüman olduğu bilinmektedir. Nitekim Hz. Ömer onu Havran'a vali tayin etmiş, hayatının sonuna kadar da burada kalmıştır.

Alkame ile amcazadesi Âmir b. Tufeyl arasındaki üstünlük iddiası üzerine şair A'sâ Meymûn'un Alkame aleyhine söy- lediği kaside, Cähiliye devri edebî mah- sulleri arasında yer alır. İslâmiyet'in ilk yıllarında Alkame'nin Bizans imparato- runun huzurunda Resûl-i Ekrem hak- kında iyi sözler söylemesi sebebiyle Hz. Peygamber onun aleyhindeki bu kasi- denin rivayet edilmesini yasaklamıştı.

BİBLİYOGRAFYA :

Buhârî, "Enbiyâ", 6, "Meğâzî", 61, "Tev- hîd", 23; Müslim, "Zekât", 138, 143-146; İbn Hişâm, *es-Sîre*, II, 586; IV, 495; İbn Sa'd, *eş-Tabakât*, I, 272, 311; Taberî, *Târîh* (Ebû'l-Fazl), III, 262; İbn Abdülber, *el-İstî'âb*, III, 126; İbnü'l- Esir, *Üsdü'l-gâbe*, IV, 86; İbn Hacer, *el-İşâbe*, II, 503-505; Abdülkâdir el-Bağdâdî, *Hizânetü'l- edeb*, I, 183-185; III, 80, 81, 388, 397-403, ayrı- ca bk. Fihrist; Ziriklî, *el-A'lâm*, V, 48.

AHMET ÖNKAL

ALKAME b. VAKKÂS

(علقمة بن وقاص)

Alkame b. Vakkâs b. Mihsan el-Leysî el-Medenî (ö. 86/705 [?])

Âlim tâbiî.

Kinâneoğulları'nın Utvâre kolundan ol- duğu için Utvârî nisbesiyle de anılır. Hz. Peygamber zamanında doğan çocuklar- dandır. Her ne kadar oğlu Amr'a dayan- dırılan bir rivayete göre Alkame Hendek Savaşı'na katıldığını ve Hz. Peygamber'e gelen bir heyetin içinde bulunduğunu söylemişse de bu rivayet makbul görül- memiş ve Alkame büyük tâbiilerden sayılmıştır. Hz. Ömer, Âişe, Abdullah b. Ömer, Bilâl b. Hâris ve Amr b. Âs gibi sahâbîlerden hadis rivayet etmiştir. İbn Sa'd ve Nesâî'nin sika* olduğunu belirttikleri Alkame'nin rivayetleri pek fazla değildir. Kendisinden oğulları Amr ve Abdullah ile İbn Şihâb ez-Zührî, İbn Ebû Müleyke gibi büyük muhaddisler riva- yette bulunmuşlardır. Alkame'nin ha- disleri *Kütüb-i Sitte*'de yer almıştır. Al- kame'nin, Cemel Vak'ası'ndan önce pek

düşünceli gördüğü Talha b. Ubeydullah ile konuşarak ona hiç değilse oğlu Mu- hammed'i bu savaşa sokmamasını tav- siye ettiği rivayet edilmektedir (bk. İb- nü'l-Esir, *el-Kâmil*, III, 220).

Alkame'nin ölüm tarihi kesin olarak belli değildir. Bütün kaynaklar onun Ab- dülmelik b. Mervân zamanında (685-705) vefat ettiğini kaydetmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Sa'd, *eş-Tabakât*, V, 60; Halife b. Hayyât, *eş-Tabakât* (Zekkâr), II, 592; Buhârî, *et-Târîhu'l- kebîr*, VII, 40; İbn Abdülber, *el-İstî'âb*, III, 126; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe*, IV, 88-89; a.mif., *el- Kâmil*, III, 220; IV, 525; Zehebî, *Tezkiretü'l- huffâz*, I, 53; a.mif., *A'lâmü'n-nübelâ*, IV, 61- 62; İbn Hacer, *el-İşâbe*, III, 81; a.mif., *Tehzîb- bü't-Tehzîb*, VII, 280.

M. YAŞAR KANDEMİR

ALKAMÎ

(العلقمى)

Şemsüddîn Muhammed b. Abdîrahmân b. Ali el-Alkamî (ö. 969/1561-62)

Şâfiî fakihî ve muhaddis.

Kahire'de doğdu (897/1491-92); daha çok Alkamî veya Şems el-Alkamî diye tanındı. Bazı kaynaklarda Kevkebî nis- besıyla da anılır. Süyûtî'nin derslerine devam etti ve ondan icâzet aldı. Aklî ve naklî ilimlerde ihtisas kazandıktan son- ra uzun yıllar Ezher'de usul, fıkıh ve ha- dis okuttu. Hayır sever bir zengin olma- sı sebebiyle fakirlere yardımdan ve ca- mileri tamir ettirmekten hoşlanırdı. Ölü- müyle ilgili olarak farklı tarihler zikre- diliyorsa da 969 (1561-62) yılında Kahi- re'de vefat ettiği bilinmektedir.

Eserleri. Bilinen ve dördü hadise, biri de tefsire dair olan eserleri şunlardır: 1. *el-Kevkebül-münîr bi-şerhi'l-Câmî 'i's- şağîr*. Hocası Süyûtî'nin *el-Câmî 'u's-ş- ağîr* adlı eserine yazdığı ve ölümünden bir yıl önce tamamladığı üç ciltlik şerh olup Süleymaniye (Lâleli, nr. 482-483; Be- şir Ağa, nr. 102-103; Ayasofya, nr. 0.561; Kılıç Ali Paşa, nr. 204-207; Süleymaniye, nr. 239-242; Fâtih, nr. 777-780; Turhan H. Sultan, nr. 53) ve Nuruosmaniye (nr. 669- 670/933-936) kütüphanelerinde nüshala- rı bulunmaktadır. Müellifin kendi eserinden *el-Müntehab min şerhi'l-Câmî 'i's- şağîr li'l-'Alkamî* adıyla küçük bir hu- lâsa yaptığı da anlaşılmaktadır (Süley- maniye Ktp., Süleymaniye, nr. 1029/27, 30). 2. *Mülteka'l-bahreyn fi'l-cem' bey- ne kelâmî's-şeyhâyn*. Adından Buhârî